

MARIJA ŠUŠTAR
1904–1988

Komaj dva tedna po 85. rojstnem dnevu je ugasnila kakor sveča, tiho in skromno, kakor je živela. Nikoli ni silila v ospredje, ni iskala ne priznanja ne hvale, zato je bila v javnosti malo znana, čeprav delo, ki ga je opravila, ni nepomembno.

Kot hči podeželskega organista iz Tuhinjske doline je zrastle ob glasbi in bi se ji bila rada poklicno posvetila, a ji ni bilo дано. Po maturi na učiteljsku je šla službovat na Štajersko, od koder je ob izbruhu druge svetovne vojne pribežala v Ljubljano k sestri Tončki, ženi Franceta Marolta. To je bilo usodno za njeno poznejše življenje. Ker ni hotela biti nikomur v breme, je sprejela mesto pomožne delavke v takratnem Maroltovem Folklornem inštitutu. Večkrat je s smehom pripovedovala, da je bila »prišteta med metle in krtače«, ker je dobivala skromno plačo iz postavke »materialni stroški«. Prirojena glasbena nadarjenost in pridobljena izobrazba sta ji omogočili, da je po vojni postala strokovna sodelavka, in Marolt ji je poveril raziskavo ljudskih plesov. Saj jih je kot veselo kmečko dekle veliko znala sama plesati. Ko je bila pri Inštitutu ustanovljena folklorna skupina, je brez ugovora sprejela njeno vodstvo in to nalogo uspešno opravljala vse do upokojitve l. 1966. Po Maroltovi smrti je morala v začasni odsotnosti njegovega naslednika za štiri leta prevzeti še vodstvo ustanove.

Neizmerno je spoštovala Marolta, ga občudovala kot strokovnjaka in sorodstvene vezi so ji bile kvečjemu razlog za popolnejšo predanost delu, nikakor pa ne za olajševalno okoliščino, če so ji bile kdaj naložene dolžnosti pretežke. Skromnost in pretanjen občutek dolžnosti, zaradi česar se je lotila vsega, kar se je od nje zahtevalo ali je sama uvidela za potrebno – to je bilo vse življenje najbolj značilno zanj.

Koliko smo v povojnih letih prepešali po terenu, od vasi do vasi, s torbo v eni roki, z magnetofonom v drugi, prenočevali pozimi tudi v mrzlih podstrešnih kamricah, kjer se ni bilo mogoče niti pošteno umiti, odvisni od gostoljubja kmečkih gospodinj – Marija je vse prenašala brez godrnjanja, tako kot se je znala prilagoditi neudobju na turnejah s folklorno skupino. Povsod so jo radi sprejemali in Rezijani se še zdaj, po dveh desetletjih, spominjajo »Maričice«, ki se je tudi tam, kakor drugod po Slovenskem, trudila zapisati »vsako stopájo«, tj. vsak plesni korak, v začetku z besedami, pozneje s strokovno plesno pisavo. Oboje je s pridom uporabila, ko je za tisk pripravila tri zvezke »Slovenskih ljudskih plesov« (1958. primorske in koroške, 1968. prekmurske). Z referatom o ljudskih plesih je sodelovala tudi na treh strokovnih kongresih jugoslovanskih folkloristov, za folklorno skupino pa sestavila več odrskih postavitev iz nabranega gradiva našega plesnega izročila. Zadnje njeno objavljeno delo je prikaz »O petju, godcih in plesu pod Menino planino« v zborniku *Traditiones* 1977.

Delo na Inštitutu in s folklorno skupino ji je bilo poklic, ne služba. Tako zelo se je tudi prijateljsko povezala z nami kolegi, da je opustila stike z vsemi prejšnjimi znanci in po upokojitvi od časa do časa še prihajala pogledat, kaj delamo, kako živimo. Veselila se je naših uspehov kakor svojih in bilo ji je hudo, če je zvedela za kakšno omalovaževanje ali napačno vrednotenje ljudskega izročila in dela zanj. Zanj, dekle kmečkega rodu, je bil inštitut kakor grunt, ki se mu kmet daje do zadnje srage in je s srcem navezan nanj do smrti. S tako predanostjo in zvestobo more biti Marija Šuštarjeva zgled vsem, ki so ali ji še bodo sledili v tem poklicu, nam, ki smo delali ob njej, pa bo ostala v lepem spominu za vedno.